

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

Ne vorbește părintele Cleopa. – Ed. a 2-a. rev. – Vâنători-Neamț:
Mănăstirea Sihăstria, 2010

16 vol.

ISBN 973-86836-2-9

Vol. 14: – ISBN 978-973-7897-55-8

244:281.95

281.95(047.53)

CATACOMBELE ROMEI

Dacă am venit de la moaștele Sfântului Mare Ierarh Spiridon de la Kerkira din Corfu, peste Marea Adriatică am mers cu un vapor cu șase etaje, și am mers 330 km până la portul Bari. Aici se află moaștele Sfântului Mare Ierarh Nicolae, făcătorul de minuni, la care ne-am închinat. De acolo am plecat la Neapoli; acolo e și Vezuviul – vulcanul cel mare. La portul Neapolelui e Marea Tiraniană. Am luat-o cu acceleratul la Roma, unde am ajuns a doua zi, când a răsărit soarele. și am stat la Roma trei zile. Acolo era un cunoscut de-al Părintelui Ioanichie, un inginer, care a fost în țară la noi. Ne-a condus săracul, cu mașina lui.

Multe am văzut la Roma, acolo am văzut și catedrala Sfântul Petru, unde sunt moaștele Sfântului Apostol Petru, catedrală cu 25 de altare, unde slujește papa. După aceea am vizitat muzeul din Vatican, care e unul din cele mai mari muzee ale lumii. M-au durut picioarele cât am mers prin palatul acela. Tot ne arătau: Capela Sixtină, etc. nu mai ajungeai la lumină. Numai balcoane aurite, numai picturi, numai sculpturi, numai busturi de aur, de

marmură, fel de fel de minunății. Eram obosiți, că am intrat la 9.30 în Muzeul Vatican și am ieșit la 14.30. Și n-am văzut decât o parte a lui, nu l-am văzut tot.

- Părinte, dar luxul acesta este plăcut lui Dumnezeu, aduce vreun folos?

- Să vă spun ce este: e plăcut-neplăcut, au fost bani, s-a făcut. E lux, parcă în lux stă Dumnezeu? Dar acolo este muzeu, dacă a fost împărăția papei atâția ani, că stăpânea și pe împărăți. Nicăi un împărat din Europa de Apus nu se ungea fără voia lui. Stăpânea și armata și biserică. Pe atunci s-au făcut lucrurile acestea groaznice, acum nu s-ar mai putea face.

După catedrala Sfântul Petru, am vizitat catedrala Santa Maria Maggiore; mare biserică, făcută de Sfântul Constantin cel Mare. Aici sunt picturi bizantine, o frumusețe rară. Care ați fost la Ierusalim, catedrala din Betleem, cât este de mare, începe cu tot cu cruce într-însa. Santa Maria Maggiore înseamnă Sfânta Maria Mare pe limba lor. Și catedrala San Giovanni, Sfântul Ioan Evanghelistul, strănică catedrală și alte biserici. Columna lui Traian; am fotografiat-o, o vedetă pe sală.

Am vizitat și teatrul Maximus și alte edificii, că Roma are peste cinci milioane de locuitori, dar are clădiri vechi: Arcul lui Constantin cel Mare, Forul Roman, Forul lui Adrian, Columna lui Antonin și câte și câte. Și am vizitat și vestitul Coliseum. Vai și amar cât sânge de creștini s-a vărsat acolo.

Dumneavoastră nu știți! Gândiți-vă că 300 de ani Biserica noastră a fost persecutată de 11 împărați tirani de la Roma. Atunci s-au făcut milioane de sfinți, iar la Roma s-au făcut 6 milioane de martiri, de mucenici. Prigoana și persecuția asupra Bisericii a ținut de la Nero până la Sfântul Constantin cel Mare. Și bieții creștini, atunci nu numai că nu-i dădea voie să te încagini lui Dumnezeu, dar era destul să te arate pe tine unul că tu ești creștin, și atunci te dădea la fiare, atunci te răstignea, te băga în cuptoare, te dădea la lei. Și de marea prigoană și de focul prigoanei care era, ei au făcut săracii pe sub pământ biserici și mănăstiri.

Am fost la Coliseum unde au pătimit martirii și am văzut cele mai cumplite unelte cu care îi chinuia pe sfinți acolo. Am văzut cuștile leilor și a panterelor și a tigrilor și a leoparzilor. Coliseumul este o clădire rotundă mare, unde intrau 100.000 de spectatori să vadă cum îi mâncau fiarele pe creștini, cum îi răstigneau pe creștini, cum îi fierbeau în căldări pe sfinți. Am fost acolo și am văzut unghiile de fier, că spune în Viețile Sfinților că-i strujeau cu unghii de fier. Sfântul era legat de un lemn sau de-o cruce și cu unghiile de fier îi rupeau carneea. Și unghiile de fier le-am văzut, că se păstrează ca obiecte de muzeu; sunt sute. Sunt niște lanțuri, cum sunt acelea de la pușcăriași și au gheare de oțel ascuțite pe ambele părți, cu două tăișuri și sunt ascuțite ca briciul. Și când prindeau pe sfânt și când trăgeau pe dânsul în jos, căngile acelea de oțel

făceau zece brazde de carne odată, și tot săngele îl pierdea. Am văzut acestea pline de săngele martirilor. Când ai vedea ce e acolo!

Vai de noi și de noi, că noi n-am suferit nimic pentru Biserica lui Hristos, sfintii lui Dumnezeu care îi avem în calendar cât au suferit!

Multe ar fi de spus, dar să trecem peste toate, cea mai impresionantă privire care ne-a fost la Roma au fost catacombele Romei. La câțiva metri sub pământ te cobori și e o împărătie creștină, cum a zis Deciu: „Degeaba vrei să distrugi împărăția creștină de pe pământ, că ea s-a întemeiat sub pământ”. La câțiva kilometri de Roma încep catacombele Romei. Ia gândiți-vă voi, când o cărtiță face mușuroi, o vezi că ea scoate țărâna afară, mișcă. Dacă ai săpa, o prinzi atunci, că ea scoate țărâna la suprafață. Cum s-a scos atâta țărână să facă un oraș aşa de mare sub pământ, și nimeni să nu vadă țărâna? Aici e ceva! Am întrebat pe ghizii care ne conduceau: „Domnule, atâtea biserici și spitale și cimitire sub pământ, zeci de metri, atâtea străzi, cum s-au putut face de nu i-a prins, mai ales că-i urmărea aşa de tare?”

Ce făceau săracii? Numai papa Damas avea 4000 de gropari și papa Urban – că toți papii acestia îi avem uite colo în calendar – Sfântul Leon, papa Romei, Sfântul Grigorie al Romei, Sfântul Urban sunt toți sfinți, că nu erau atunci catolici, eram o singură Biserică, până la 1054 nu existau catolici sau protestanți, toți eram ortodocși. Și sfintii papi care conduceau Biserica la Roma stăteau ascunși în

pământ. Așa de tare îi căutau. Pe cine îi căuta? Întâi îi căuta pe arhierei, pe mitropoliți și pe preoți, ca să-i omoare, ca să nu aibă poporul capi. Ei n-aveau nevoie de popor, că ziceau: „poporul dacă n-are cine să-i învețe credința, îi întoarcem la închinarea de idoli”. Dar aceștia erau căutați mai tare și de aceea puneau armata prin catacombe; prin munți îi căutau, unde să-i găsească pe conducătorii Bisericii.

Numai papa Damas avea 4000 de gropari, îi conducea unul Diogene. Aceștia săpau acele tuneluri. Dar ce făceau cu țărâna? O puneau în târgi pe roate, în căruță, și în puterea nopții săpau în malul fluviului Tîbru – Tîbrul trece prin mijlocul Romei – și țărâna o dădeau toată noaptea în apa Tîbrului. Și până în ziua astupau gaura, puneau pietre și nisip, și chiar dacă trecea o corabie nu știa ce a fost acolo. Și toată țărâna o dădeau în apa Tîbrului și din apa Tîbrului se ducea în mare.

Și aşa țărâna de sub pământ nu știa nimeni unde se duce. Cum și-au făcut ei acolo atâtea lucruri? Să vezi acolo picturi din secolul I, din secolul II, din secolul III! Acolo e începutul picturii bizantine – din catacombe a început. Să vezi Mântuitorul cu mielul după cap. Să vezi săpată în piatră nunta din Cana Galileei, înmulțirea pâinilor, intrarea Mântuitorului în Ierusalim, să vezi atâtea și atâtea altare și atâtea morminte și atâtea locuri și ascunzători.

În catacombe dacă nu te ții de spatele celui dinaintea ta, că ghizii merg înainte, e pericol de

moarte, nu te mai găseşti; atâtea ascunzători sunt. Că ne-a spus ghidul: „Să vă ţineţi de spatele celui din faţa voastră, că dacă nu ştii şi calci în altă parte, te-ai pierdut! Te mai găseşte din atâtea hrube câte sunt acolo?” Numai catacomba Sfântului Calist are 20 km pe sub pământ şi e ţesută ca sita. Gândiţi-vă ce e acolo! Străzile merg în toate părțile şi sunt făcute cu piatră şi sunt becuri puse. Da, că altfel pe întuneric acolo e iad, nu mai poţi pe întuneric să răzbaţi.

Să vezi acolo altare şi biserici. Când intrai la catacombe, intrai în genunchi, iar când treceai dincolo o biserică de femei şi biserică de bărbaţi. Biserică de bărbaţi deoparte – cum scrie acolo în latineşte – şi bazilica de femei de altă parte, iar drept înainte baptisteriul – aghiasmatarul –, unde îi boteza pe cei care treceau la creştinism. Să vezi ſipuri cu apă precum cristalul, mese de piatră, scaune.

Într-un loc erau vreo 30 de capete de martiri. Căci atunci când îi mâncau fiarele sau le tăiau capetele la Coliseum sau la teatrul Maximus, poruncea la soldaţi să ducă trupurile lor în Tibrus, toate sfintele moaşte, ca să nu le fure creştinii şi să le aibă de blagoslovenie în casele lor. Şi soldaţii puneau în căruţe resturile care rămâneau de la fiare şi plecau la Tibrus. Creştinii ieşeau pe altă parte prin munţi cu pungi cu bani de aur şi le ziceau: „Hai la catacombe cu ele!” Şi aşa au ajuns atâtea sfinte moaşte în catacombe.

Într-un loc era o grămadă cât casa asta, numai bucaţi de cap, mâini, picioare; ardeau candele de aur

la ele. Ce era? Scria: „Aceste resturi sunt rămase de la mâncarea fiarelor în arene şi au fost ascunse în catacombe”. Şi căruţele pline de sânge pe osii, tot închegat, cum au adus acele resturi de martiri, că soldaţii le-au lăsat cu tot cu căruţe. Le ţineau ca obiect de muzeu. Într-un loc am văzut un ulcior mare de lut şi am întrebat: „Ce e cu dânsul?” Şi scria: „Acesta este ulciorul în care aducea vin pentru Preacuratele Taine, pentru Liturghie”. Că aveau biserici mari.

Într-un loc ardea o candelă şi era o cruce mare albă şi scrisă: „Aici odihneşte roaba lui Dumnezeu Flavia fecioara, care a fost mâncată de lei şi capul şi mâna dreaptă i s-a adus aici”, cât a putut fi luat din arenă. Dacă mergeai mai încolo, vedeaui morminte în formă de arc: „Aici se află cutare martir, aici cutare...”, că ce puteau căpăta din arene aduceau în catacombe, dar cele mai multe erau aruncate de păgâni în apa Tibrului.

Când am ajuns la mormântul Sfântului Tarsisius am plâns, că pentru mine nu erau o nouătate catacombele. Eu le-am povestit cu lacrimi în ochi la atâta popor cu zeci de ani în urmă, că citisem toată istoria lor în „Tezaurul liturgic” şi în „Biserica din catacombe”, dar nu le văzusem, iar acum mergeam pe acolo.

Când am ajuns la mormântul lui Tarsisius, pruncul acela martir de 10 ani care a murit pentru Sfintele Taine, acolo era scris în latină, franceză şi engleză. Bietul Ioanichie ştia franceză, din care ne

traducea, și din italiană aveam inginerul care cunoștea și știa și Părintele Ioanichie puțin. Ce-i aici? Martirul lui Hristos, Tarsisius, a murit aducând Preacuratele Taine la temnița Eschiliană la anul 301, în ziua cutare, la ora cutare. Acolo au plâns mulți oameni și s-a oprit și ghidul, că acolo-i mormânt mare și-i pictată viața martirului. Și era totul organizat – unde era mai grozav ne adunam cu toții, că eram mulți turiști și vorbea la toți odată.

Aici unde este martirul Tarsisius, eu știu pe de rost viața lui. Cum a fost? Pe vremea lui Dioclețian, ultimul prigonoitor, în ajunul marelui Constantin, primul general al armatei lui Dioclețian era Sfântul Sebastian – este în calendar la 18 decembrie, cu Sfântul Modest într-o zi. El a condus pe creștini în taină și i-a ajutat 20 de ani. Era ostaș, ofițer mare la împărat, și nu numai aşa, dar el și scria cu mâna edictele care se dădeau de împărat contra creștinilor, iar pe de altă parte le spunea: „Fugiți și vă ascundeți, că uite ce ordine s-au dat”. Era mare ajutător creștinilor. El s-a descoperit cu ocazia lui Marcellin și Marcu, care știau istoria, cei doi frați. Atunci s-a descoperit el că e creștin.

Împăratul Dioclețian, marele prigonoitor, a dat ordin să trimită în catacombe 14 regimenter de armată, ca să-i caute pe creștini. Și au făcut sute de lăzi de făclii, de torțe. Făceau bețe înfășate cu păcură și cu smoală și le dădeau foc, că în catacombe, dacă n-ai lumină, acolo mori. Soldații mergeau cu făclii, că armata dacă s-ar fi băgat în

catacombe și ar fi rătăcit, acolo mureau, nu mai știau pe unde să iasă. Iar creștini când vedea lumini sau simțea fum de păcură, știau că a intrat armata și se ascundea în cele mai ascunse locuri.

Sfântul Sebastian a scris către papa: „Părinte, aveți mare grija că mai vine o primăvară”. Ei, când anunțau o prigoană, ziceau că vine o primăvară. Aceasta era cuvântul secret între creștini: „vine o primăvară”. „Și iată un edict dat de împăratul, trimite atâta armată în catacombe și a zis că unde va găsi creștin, să-l scoată și să-l piardă cu cele mai groaznice munci. Și ascundeți-vă în cele mai adânci catacombe sub pământ, astupați gurile catacombelor, astupați intrările”.

Că nouă ne-au arătat numai una-două intrări, ca să vedem cum erau: una era peste o rădăcină de copac, intrai în pădure și de acolo în catacombe. Una intrai printr-un mormânt, era un cimitir la marginea pădurii. Că mormintele în Occident sunt ca lăzile, sunt de piatră și au o lespede. Se dădea lespedea la o parte, mormântul era spart și de acolo mergeai kilometri întregi pe sub pământ până la catacombe. Iar intrările erau foarte secrete ca să nu le găsească păgânii. Iar la intrarea în catacombe erau puse santinele creștine, bărbați puternici care știau să păstreze secretul. Și era monograma lui Hristos pe care o vedeați pe Filocalie. V-ați pus întrebarea vreodată ce înseamnă? Hristos Împăratul, alfa și omega, începutul și sfârșitul. Aceasta o purtau creștinii la mâna în timpul celor mai mari persecuții.

Şi când intrai în catacombe, veneai cu soția, cu copiii, santinela care păzea intrarea întâi zicea: „Adă mâna încoaace”. Şi dacă vedea monograma, bine, iar dacă nu, îl oprea, ca să nu fie spion, că aşa mulți au intrat şi au omorât zeci de mii de creștini.

Şi avem alte semne şi simboluri în catacombe. Să vezi peştele în catacombe – *ihtis* pe greceşte – sculptat şi pictat în bisericile de acolo. *Ihtis* pe greceşte are inițialele de la „Iisus Hristos, Fiul lui Dumnezeu, Mântuitorul”. Peştele, porumbelul, crucea. Când te duceai în casa unui creştin, bunăoară satul acesta era păgân, dar erau 10-12 familii de creștini, şi tu, fiind creştin, dacă te-ai dus la masă, creştinul avea ordin aşa de la episcopiei din catacombe: „Voi când împărţiţi mâncarea să o împărţiţi în cinci, sau dacă tăiaţi pâinea, să o tăiaţi în cinci, iar dacă aveţi peşte la masă să nu puneti pe masă mai mult de doi peşti”. Şi eu când veneam la matale la masă şi mă pofteai, te ştiam că eşti creştin. După ce? Vedeam cinci pâini şi doi peşti, simbolul Evangheliei.

Creştinii purtau toiege, aşa îi învăţau preoţii din catacombe. Şi el stând de vorbă cu tine, făcea un peşte pe pământ, nu crucea, că era cunoscută. *Ihtis* – adică Hristos. Şi când mergea printre creştini, se ştia: „Asta cu toiagul a făcut semnul peştelui, se vede că e creştin”. Aşa se cunoşteau. Aveau simbolurile lor cu care se cunoşteau, ca să nu-i prindă păgânii.

Atunci au început să folosească toaca, toaca astă de lemn cu care toacă în jurul bisericii. Aceea

de fier a ieşit în secolul XII, în timpul lui Alexie Comneanul, pusă de el în Sfântul Munte, dar toaca de lemn e foarte veche. Astă la catacombe a slujit mult ca semn de adunare a creştinilor. Un creştin se făcea nebun toată viaţa. A luat cuvântul Sfântului Apostol Pavel: *Cel nebun pentru Hristos e mai înțelept decât toată lumea*. Înțelepciunea lui Dumnezeu, nebunia lumii. Astă se făcea nebun. Prin satele acestea erau creştini amestecaţi cu păgâni, dar ei se păzeau tare să nu se descopere unii pe alții. Cel nebun lega o scândură de gât şi trecea pe stradă şi bătea semnele slujbelor. Şi păgânii ziceau: „A, nebunul acela cu scândura de gât!” Şi când bătea o dată, zicea alte cuvinte neînțelese. Şi când anunţa de trei ori, creştinii ziceau:

- Măi, a bătut toaca.
- Ce-a zis? De câte ori a bătut?
- A bătut de trei ori – Sfânta Treime. Mergem cu copiii la botez.

Toţi pregăteau copiii, că adunarea în numele Sfintei Treimi era botezul. Şi toaca mergea prin sat şi creştinii anunţau botezul că a bătut de trei ori. Şi când mergea prin sat şi bătea ca ciocănitoarea, anunţa privegherile şi atunci se făceau cununiile.

- Măi, a bătut aşa des pe toacă, a anunţat privegherile şi cununiile.

Şi ştiau că merg la cununie în catacombe, pe unde ştiau că sunt intrările secrete. Aveau toate semnalele pe toacă şi acel „nebun” făcea cel mai mare serviciu Bisericii lui Hristos, anunţând pe